

THEMATIC AND METHODOLOGICAL INVESTIGATION OF APPLIED POSTGRADUATE THESES ON PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE

Fulya Türk

Asst. Prof. Dr., Gaziantep University Faculty of Education, fulyaturk@gantep.edu.tr

ORCID Number:0000-0003-1896-8418

Ümmügülsüm CİHANGİROĞLU

*Psychological Counselor, Mehmet Şahin Batmazoğlu İmam Hatip Ortaokulu Gaziantep,
cihangiroglu.pdr@gmail.com.*

ORCID Number: 0000-000-0388-5428

Received: 07.12.2017

Accepted: 14.03.2018

ABSTRACT

The Department of Psychological Counseling and Guidance has become one of the most popular departments in the field of educational sciences in Turkey in recent years. When one looks at the Psychological Counseling and Guidance's nearly sixty-year history in our country, it is possible to say that the field is gaining more prominence every day. The purpose of this study is to examine the thematic and methodological aspects of applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance. The study was carried out on the basis of 268 applied postgraduate theses published by the Council of Higher Education's National Thesis Center and publicly available. For the thematic and methodological examination of the theses, a thesis examination form developed by the researchers was used. Categorical analysis and frequency analysis techniques were used for the analysis of the data. A general review of the theses revealed that the number of applied theses has been increasing since 2003 and that most of the theses are being published by Ankara University and Dokuz Eylül University, with thesis supervisors at professor level preferring applied theses more. When the theses were examined thematically, it was found that within 268 theses, 103 subjects were studied. Approximately 10% of the theses were found to focus on "family, marriage, family education". This was followed by "communication, empathy and social skills", "peer mediation, conflict resolution" and "career guidance and career counseling" respectively. When the theses were examined from a methodical point of view, it was found that the experimental model with pre-test post-test control group is most common, that individuals have been assigned to experimental and control groups through neutral assignments, and that most of the research has been conducted with secondary school, high school and undergraduate students.

Keywords: Psychological counseling and guidance, applied postgraduate theses on psychological counseling and guidance, thematic review, methodological review.

INTRODUCTION

The Department of Psychological Counseling and Guidance has become one of the most popular departments in the field of educational sciences in our country in recent years. When one looks at the Psychological Counseling and Guidance's nearly sixty-year history in our country, it is possible to say that the field is gaining more prominence every day. The first academic program in the field of Psychological Counseling and Guidance was initiated at a graduate level by Hacettepe University Education Department in 1966-1967. In 1974, Psychological Counseling and Guidance became an independent department. Post-graduate programs were launched at Ankara University Faculty of Education, Middle East Technical University and Boğaziçi University in the following years. The number of graduates from these graduate programs, mostly from Hacettepe and Ankara Universities, is approximately 275 at the master's level and 60 at the doctoral level (Özgüven, 1990). Halmatov states that as of 2014 there were 32 post-graduate and 21 doctoral programs on Psychological Counseling and Guidance. An examination of what sort of scientific work is produced by the Psychological Counseling and Guidance post-graduate programs with a history of almost 50 years will provide useful insights for future studies.

In the light of recent social developments, the growing need for Psychological Counseling and Guidance and the expansion of Psychological Counseling and Guidance services are expected. Marriage and family counseling, lifelong career counseling, pre-school psychological counseling and guidance services, as well as psychological counseling and guidance services in mental health and rehabilitation, are expected to become more widespread (Yeşilyaprak, 2009). It has been observed that scientific research methods and techniques, research topics and trends followed by the field of Psychological Counseling and Guidance, involved in scientific research for many years, have changed in parallel with scientific developments and social changes in the world (Doğan, 2000; Yeşilyaprak, 2001). In-depth studies of a selected area will help researchers identify the relevant area, as well as enabling them to gain an overall perspective (Kurtoğlu and Seferoğlu, 2013). Therefore, it is considered that the determination of research topics and trends in the field of Psychological Counseling and Guidance is also important in terms of observing the development trends in the field.

One of the important aspects of Psychological Counseling and Guidance is applied studies. Examining the trends in applied studies in the field, as well their methodological approaches will help shed light on future studies. In addition, it is thought that determining the extent to which applied theses have changed, as well as identifying the deficiencies and the research methods and techniques, and their themes will contribute to the development of the field. Applied trends are thought to be an important indication of improvements in the PCG. For this reason, instead of examining all the theses, only thesis based on the applied studies is searched.

The theses have all been prepared by post-graduate students under the supervision of their advisers and they present the developments, innovations, priorities and trends of a field in a scientific way. Therefore, a good and effective way of examining a field's scientific development is to examine its theses. When the literature is examined, it is possible to find many studies in which educational science postgraduate theses are examined.

There are studies examining MA and PHD theses (Fazlıoğulları and Kurul, 2012; Karadağ, 2009, 2010) in the fields of education programs and education (Altın, 2004), education management, inspection, planning and economy (Üstüner and Cömert, 2008), measurement and evaluation in education (Şenyurt and Özkan, 2017), school teaching (Şahin, Calp, Bulut and Kuşdemir, 2013), preschool teaching (Can Yaşar and Aral, 2011) and highly gifted students (Özenç and Gül Özenç, 2013), as well as educational sciences.

Furthermore, it is also possible to find subject-based studies among studies examining theses. Pekdoğan (2015) conducted a review of dissertation studies on decision-making styles in educational sciences from 2009 to 2013. Beyazıt (2015) conducted a review of postgraduate theses on child abuse. Küçük Doğaroğlu (2013) conducted a review of postgraduate theses on ADHD. Çüm and Koç (2013) studied the development and adaptation of scales in psychological and educational science journals.

Similarly, there are studies in which educational sciences journals are reviewed in order to determine research trends in educational sciences and to contribute to the review of studies. Arık and Türkmen (2009) conducted a qualitative and quantitative review of articles in educational science journals published in Turkey and listed in the SSCI journal list. Gökteş et al. (2012) examined trends in educational research in Turkey through content analysis. Erdem (2011) made a descriptive analysis of articles in educational science journals published between 2005-2006 in Turkey. Selçuk, Palancı, Kandemir and Dündar (2014) studied the scientific tendencies of articles published in the Journal of Education and Science.

When studies on Psychological Counseling and Guidance are examined, it is seen that Semerci (1992) examined all scientific expertise and doctoral dissertations in the field of psychological counseling and guidance between 1982-1990. Güven, Kısaç, Ercan and Yalçın (2009) examined 198 articles published in the first 30 issues of the Turkish Journal of Psychological Counseling and Guidance in terms of their various characteristics. Seçer, Ay, Ozan and Yılmaz (2014) studied the research trends in the field of guidance and psychological counseling by studying 24 journals and 250 articles.

When international studies are examined, one finds research studies that perform a comprehensive review and content analysis systematically examining psychological guidance and counseling journals. Elmore and Woehlke (1988) and Goodwin and Goodwin (1985) examined educational science journals in terms of statistical methods used. Sexton (1996) reviewed articles in the field of Psychological Guidance and Counseling and evaluated 365 articles on the basis of field trends and subject matter. He accordingly determined that individual counseling, career decision-making, and school psychological counseling were the areas where most of the work was conducted. Whiston and Sexton (1998) also specifically studied theses on the field of school counseling. They found that more research studies are made on interventions aimed at improvement rather than studies on preventive interventions. Career planning, group counseling, social skills training and peer counseling are the most popular topics. When researching the content analysis of articles published over a 20-year period in a specialist journal, Buboltz, Miller and Williams (1999) found that research was carried out mostly with university students and that the consultation process, consultation results and attitudes and beliefs of

psychological consultants and multiculturalism were the most studied topics. Similarly, Benschhoff and Flint (2006) examined publications of a psychological guidance and counseling journal over a period of eight years. According to this research, multiculturalism and consultation approaches toward international students were the most preferred themes. Feinauner, Pistorius, Erwin and Alonzo (2006) reviewed academic journals on family therapy over a 20-year period. According to the results of this research, especially in the last decade, the development of measurement tools for family therapy, multiculturalism and parenting issues have come to the forefront. Berrios and Lucca (2006) studied articles published by four academic journals on Psychological Counseling and Guidance between 1997-2002. They found that experimental studies in these fields are mostly about program evaluation, effectiveness of interventions, multiculturalism, behavioral problems and career counseling. Helwing and Schmidt (2011) conducted a content analysis of the American Psychological Association's congressional programs over a period of 32 years. In their study covering a long period of time, they stated that in congresses, the focus was shifting from vocational and school counseling to clinical and mental health, with a significant increase in studies on multiculturalism and spiritual counseling.

As a result, it has been seen that research on post-graduate theses has been carried out in the field of educational sciences and in other branches of education to reveal research trends and guide future studies, whereas such studies have not been conducted in the field of psychological counseling and guidance, which this research article seeks to do.

The purpose of this study is to examine the thematic and methodological aspects of applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance. In order to achieve this goal, the answers to the following questions are sought:

1. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to *field/topic*?
2. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to *key words*?
3. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to the *research models* employed?
4. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to the *number of participants in a study group*?
5. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to the *way participants are assigned to groups*?
6. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to the *characteristics of participants*?
7. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to *placebo groups and monitoring measurements*?

8. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to *data collection techniques*?
9. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to *how the study group is defined*?
10. How are applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance distributed according to *data analysis methods* used?

METHOD

Study Design

The descriptive scanning model has been used for this research which examines the thematic and methodological aspects of applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance. The descriptive scanning model is a model that aims to describe a situation exactly as it was in the past or how it currently is. The event, individual or object that is the subject of the research is described as they are, taking into account the conditions under which they find themselves (Karasar, 2012).

Study Group

Within the scope of the research, 268 applied postgraduate theses published by the Council of Higher Education's National Thesis Center and publicly available were used. Descriptive information about the theses examined was provided in the following tables under the headings: distribution of the theses according to the publication year, name of the university where the thesis was published, and title of the adviser. The distribution of applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance according to their types, the first part of the descriptive information about the theses, is given in Table 1.

Table 1. Distribution of Theses According to their Types

Types of Theses	f	%
Master	132	49,3
PhD	136	50,7
Total	268	100

When Table 1 is examined, it is seen that 136 of the postgraduate theses are PHD and 132 of them are MA theses. Table 2 shows the theses according to their year of publication.

Table 2. Distribution of Theses According to their Year of Publication

Years	f	%
2000 years and earlier	38	14,1
2000-2010	136	50,7
2011-2016	94	35,2
Total	268	100

Table 2 shows the distribution of 268 theses according to their year of publication. As can be seen from Table 2, theses published between 2000 and 2010 constitute 50% of the total number of theses. Regarding the number of theses published in 2011 and after, although it seems that there has been a decrease in the number of applied theses published in 2014, 2015 and 2016, it is thought that this may be related to the restrictions imposed on theses (two or three-year restrictions). Table 3 shows the distribution of theses according to the universities where they were published.

Table 3. Distribution of Theses According to the Universities Where They Were Published

University	f	%
Ankara University	37	13,8
Dokuz Eylül University	36	13,4
Gazi University	24	9,0
Marmara University	17	6,3
Middle East Technical University	17	6,3
Hacettepe University	16	6,0
Ondokuz Mayıs University	15	5,6
Çukurova University	14	5,2
Sakarya University	12	4,5
Selçuk University	11	4,1
Ege University	10	3,7
Atatürk University	9	3,4
Mersin University	8	3,0
Karadeniz Technial University	7	2,6
Universities closed with Decree Law No. 667	6	2,2
İnönü University	5	1,9
İstanbul University	5	1,9
Gaziantep University	5	1,9
Uludağ University	4	1,5
Muğla Sıtkı Kocaman University	2	0,7
Necmettin Erbakan University	2	0,7
Anadolu University	2	0,7
Balıkesir University	2	0,7
Ufuk University	1	0,4
Eskişehir Osmangazi University	1	0,4
Total	268	100

As seen in Table 3, Ankara University and Dokuz Eylül University are where most of the applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance are published, followed by Gazi University, Marmara University, Middle East Technical University and Hacettepe University. Table 4 contains the titles of the thesis advisers of applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance.

Table 4. Titles of Thesis Advisers

Titles	f	%
Assistant professor	80	29,9
Associate professor	67	25,0
Professor	121	45,1
Total	268	100

According to Table 4, 121 of the 268 theses examined were supervised by professors, 80 by associate professors and 67 by assistant professors.

Data Collection

For the thematic and methodological examination of the theses, a thesis examination form was developed. Firstly, previously developed thesis/article review forms we examined (Arık and Türkmen, 2009, Karadağ, 2009, Seçer et al., 2014, Selçuk et al., 2014, Şenyurt and Özer Özkan, 2017). The form developed on the basis of article classification and thesis examination forms was prepared taking into account the requirements of the experimental research model (Büyüköztürk, 2007). This aspect was taken into account as this research article only includes research using the experimental research model. The developed form was sent for review by both Psychological Counseling and Guidance and measurement evaluation experts. The form was given its final shape in accordance with the view of the experts. The developed form is divided into three headings:

1. Descriptive information about the theses (name of the author, university, title of the thesis supervisor)
2. Themes of the theses (such as keywords, subject area)
3. Methodological information (dependent and independent variables, data collection tools, characteristics of the study group, monitoring measurements, placebo group status, data analysis methods)

The research data was collected through document review. Document review includes written material containing information about the subject matter to be reviewed (Yıldırım and Şimşek, 2006). The first step was the review of the theses retrieved from the Higher Education Council's theses database. To perform the review, the department "Guidance and Psychological Counseling, Psychological Counseling and Guidance, Psychological Services in Education" was selected from the tab "Detailed Search". As a result of these searches, 1780 thesis studies have been reached. All the theses yielded by the search were examined one by one and applied, and publicly available theses were downloaded according to the surname of the authors and listed. The search yielded a total of 177 theses. After a list of these was made, data entry was performed in Microsoft Excel based on the thesis examination form. However, during data entry, other applied theses not included in the said 177 theses were also found. A second scanning of theses was conducted to test the accuracy of the number of theses accessed within the research. During the scanning of the theses we found that the authors had selected "Educational Sciences" as the department name and not Psychological Counseling and Guidance, which never appeared in the introduction section of the theses. For this reason, a list was made of all the academics in the field of Psychological Counseling and Guidance in order to find the missing theses. Afterwards, the name and surname of the academic was entered in the "simple search" tab of the Higher Education Council's thesis search page, and the option "thesis advisor" was checked. The theses written by each academic were rechecked and applied theses that were not among the 177 theses found during the first theses search were identified. The theses were downloaded according to the surname of the authors and listed making the total

number of theses found 268. Thus, it is seen that all the theses belonging to the PCG have 15% of the thesis based on the application.

Data Analysis

For this study, descriptive and categorical analysis methods were used for the data analysis of applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance. Descriptive analysis is the summary and interpretation of the obtained data according to the predetermined themes. Through content analysis, data summarized and interpreted during descriptive analysis is subjected to deeper processing, and themes and concepts that are not detected through descriptive analysis can be discovered this way (Yıldırım and Şimşek, 2006). For the content analysis, the data was firstly coded according to the criteria in the thesis review form. Later, the codings were put together and the themes were found. The collected data was categorized by means of codes and the themes were discovered. Then, the data was arranged according to the themes and the process of interpreting the data began. The frequency of each theme or code is given in the frequency table as a percentage value. Microsoft Excel 2010 was used for data analysis.

FINDINGS (RESULTS)

An examination of the applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance covered in the research is summarized under two headings and is given below.

A) Thematic Review of Theses

This section of the research contains the thesis area/subject matter in relation to the thematic review and the key words used. The results of the content analysis are presented below in percentages and frequency values.

A.1. Thesis Area/Subject Matter

The distribution shown in Table 5 was obtained when classifying applied Psychological Counseling and Guidance post-graduate theses according to field/subject matter.

Table 5. Distribution of Theses According to Thesis Area/Subject Matter

Area/Subject Matter	f	%
Family, marriage, family education	27	10,1
Communication, empathy, social skills	25	9,3
Peer mediation, conflict resolution	17	6,3
Vocational guidance, career counseling	15	5,6
Anger	13	4,9
Social anxiety, social phobia	9	3,4
Counseling skills	8	3,0
Aggression	8	3,0
Assertiveness	7	2,6
Stres	7	2,6
Problem solving	6	2,2
Bullying, cyber bullying	6	2,2

Academic postponement	4	1,5
Self concept	4	1,5
Locus of control	3	1,1
Emotional Awareness	3	1,1
Optimism	4	1,5
Self acceptance	3	1,1
Perfectionism	3	1,1
Learned helplessness	3	1,1
Subjective Well-being	3	1,1
Exam anxiety	3	1,1
Trauma	3	1,1
Resilience	3	1,1
Total	268	100

When the subject matter of the applied post-graduate theses in Table 5 was examined, it was seen that 103 topics were covered in 268 theses. These subject areas were later merged within the main themes. Subject areas appearing less than three times have not been included in the table. Accordingly, family, marriage, and family education issues are the most researched topics. In addition, communication, empathy and social skills are among the most highly preferred areas of research. Peer mediation, conflict resolution and vocational guidance are other areas of subject matter that are preferred as thesis subject matters. Anger, social anxiety, social phobia, aggression, assertiveness, stress, problem solving, bullying and cyber bullying are other topics covered in theses.

A.2. Key Words

When the key words used in applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance were examined, it was found that 500 keywords were used in 268 theses. Table 6 summarizes the most frequently used keywords by combining them in the framework of 500 keyword themes.

Table 6. Distribution of Key Words

Key Word	f
Family	45
Communication	42
Conflict resolution, peer mediation	39
Anger	39
Adolescence	26
Rational-emotive therapy, cognitive-behavioral therapy	22
Psychological counseling	17
Vocational guidance	15
Primary education	15
Group counseling	13
Psycho-education	13
Anxiety	11
University students	10
Problem solving	10
Bullying	10

As seen in Table 6, the most frequently used key words are family, communication, conflict resolution and peer mediation in parallel to the subject matter of the thesis. These are followed by adolescence, rational emotional

behavior approach and cognitive behavioral approach, psychological counseling, vocational guidance, primary school education, group counseling, psycho-education, anxiety, university students, problem solving and bullying.

B) Methodological Review of Theses

This section of the study includes the research model in relation to the methodological review, the number of people in the study group, the appointment and characteristics of the participants, how the study group is defined, the placebo group and the status of the monitoring measurements, as well as the distribution of data collection techniques and data analysis methods. The results of the content analysis are presented below in percentages and frequency values.

B.1. Experimental Design

Table 7 contains data on the experimental designs used in applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance.

Table 7. Distribution of Theses According to Experimental Design

Experimental Design	f	%
Experimental design with pre-test and post-test control group	172	64,2
Unmatched control group	79	29,5
Solomon four group model	3	1,1
Single group pre-test post-test model	14	5,2
Total	268	100

When Table 7 is examined, it is seen that the experimental design with pre-test and post-test control group is predominantly used in applied post-graduate theses. The theses were reviewed to determine whether impartial assignments are made to experiment and control groups and confounding variables are transformed into control variables. It was determined that thesis authors do provide detailed information about the process. Besides, it was determined that the preferred model has an unmatched control group (semi-experimental pattern). There are no thesis studies using the model with synchronized time sample, rotation and post-test control group, nor the single group post-test model or the time series research model.

B.2. Number of Participants in the Study Group

Table 8 contains the number of participants in the study group for applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance.

Table 8. Distribution of the Number of Participants in the Study Group

Study Groups	f	%
0-14	16	6,0
15-29	98	36,6

30-44	89	33,2
45-59	22	8,2
60 people and over	43	16,0
Total	268	100,0

According to Table 8, the population of study groups for applied theses is predominantly between individuals aged 15-29 and 30-44.

B.3. Assignment of Individuals

Table 9 contains information on the assignment of individuals to the groups.

Table 9. Distribution of Individuals According to How They Have Been Assigned

Distiribution of Individuals	f	%
Randomly Assigning	130	52,2
No randomly assigning	93	31,0
Matching(Group-Subjective)	45	16,8
Total	268	100,0

B.4. Characteristics of Individuals

Table 10 contains the number of participants in the study group for applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance according to their education levels.

Table 10. Distribution of Individuals According to their Education Levels

<i>Distribution of Individuals Education Levels</i>	f	%
Preschool	6	2,2
Elementary school	15	5,6
Secondary school	67	25,0
High School	69	25,7
Undergraduate students	64	23,9
Teacher/ psychological counselor	6	2,2
Mother/Father	16	6,0
Others	25	9,3
Total	268	100

As shown in Table 10, secondary school, high school and undergraduate students are preferred as the research group for applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance. There are no research studies conducted with post-graduate students. In addition, it is noteworthy that the number of research studies conducted with preschool and elementary school students is very low. There are no theses conducted with post-graduate students.

B.5. Placebo Groups and Monitoring Measurements in Theses

Table 11 contains information on the placebo group, monitoring measurements and implementation processes of experimental designs for the review of applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance.

Table 11. Placebo Groups and Monitoring Measurements

	Available		No	
	f	%	f	%
Placebo Group	42	15,7	226	84,3
Monitoring measurement	106	39,6	162	60,4
Control Group	254	94,7	14	5,22
Details of experimental process	236	88,1	32	11,9

As seen in Table 11, there is usually no such thing as a placebo group in applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance. It can also be said that there is almost no monitoring measurement performed. Finally, it can be stated that the information about the details of the experimental process is often included in the theses.

B.6. Distribution of Data Collection Techniques

Table 12 shows the distribution of data collection techniques used by applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance.

Table 12. Distribution of Theses According to Data Collection Techniques Used

Data Collection Techniques	f
Scale	219
Personal information form	116
Inventory	89
Document review	25
Interview	15
Others	13
Questionnaire	11
Achievement tests	9
Observation	8
Focus group interviews	5

As seen in Table 12, scales are the most frequently used instruments for data collection in applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance. While the scale is the most preferred technique, it is seen that the personal information form is also another data collection technique used in the theses in order to obtain information about the subjects. Percentage distributions are not given as the theses do not use a single data collection tool.

B.7. How the Study Group is Defined

Table 13 shows the distribution of applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance according to how the study group is defined.

Table 13. Distribution of Study Groups According to How They Are Defined

	f	%
Population/sampling	61	22,8
Research/study group	207	77,2
Total	268	100

As stated in Table 13, the terms “research/study group” were used predominantly in the theses.

B.8. Distribution of Theses by Data Analysis Method

The distribution of applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance according to the data analysis method used is given in Table 14.

Table 14. Distribution of Theses by Data Analysis Method

Data Analysis Method	f
ANOVA	107
T test	97
Wilcoxon Signed-Rank Test	84
Mann Whitney U	76
ANCOVA	37
Content analysis	21
Others	49

As shown in Table 14, ANOVA is the most commonly used data analysis method in theses, followed by the T Test and the Wilcoxon Signed-Rank Test. Other methods such as Observation, Chi-Square, Correlation, and Friedman are also used, though less frequently. Percentage distributions have not been given because more than one analysis technique is used in the theses.

CONCLUSION and DISCUSSION

This study intended to carry out a thematic and methodological investigation of applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance. Within the scope of the research, applied postgraduate theses published by the Council of Higher Education’s National Thesis Center and publicly available were used with 268 theses in total included within the scope of the research. The findings for each research question are discussed in this section.

136 of the postgraduate theses are PHD and 132 of them are MA theses. It is possible to say that, given the number of master’s and doctoral students, there is more room for applied work in doctoral dissertations.

Looking at the years of publication of applied post-graduate theses, it is seen that since 2004, there has been an increase in the number of theses and 2007 was the year when the highest number of theses were published. It can also be said that since 2000, there has been an increase in the tendency towards applied research in the field of Psychological Counseling and Guidance. Although it seems that there has been a decrease in the number of applied theses published as of 2014, it is thought that this may be related to the restricted access imposed on theses.

A review of universities where applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance are published reveals that Ankara University and Dokuz Eylül University are where most of the applied post-graduate theses on Psychological Counseling and Guidance are published followed by Gazi University, Marmara University, Middle East Technical University and Hacettepe University. A general review of the titles of the theses supervisors has also revealed that thesis supervisors with the title of professor prefer applied theses more.

When the subject matter of applied post-graduate theses is examined, it is seen that 103 topics have been covered in 268 theses. When 103 subject areas were combined on the basis of their main themes, the most researched areas turned out to be family, marriage and family education, followed by communication, empathy and social skills. Other subjects matters that are preferred are peer mediation and conflict resolution, vocational guidance and career counseling, anger, social anxiety and social phobia, counseling skills and aggression. When the key words used in applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance were examined, it was found that 500 key words were used in the theses. When these key words were combined within the framework of their themes, the most commonly used key words turned out to be family, communication, conflict resolution and peer mediation, anger, adolescence, rational-emotional behavioral approach and cognitive behavioral approach. It can be said that the use of very different key words indicates that there is no complete consensus on the concepts to be employed by the body of literature on Psychological Counseling and Guidance. When the key words under the theme of marriage and family relations are examined, it is seen that 32 different concepts have been used. It has also been found that 18 different concepts were used in conflict resolution and peer mediation. When Güven et al. (2009) examined the subject distributions of the studies, they listed them as marriage, vocational guidance and guidance practices. Similarly, this study's primary focus is on family and marriage. Seçer et al. (2014) seem to have obtained similar results in relation to the subject areas in the research they conducted. Although Karadağ's (2009) study on the thematic review of doctoral dissertations in educational sciences claims that marriage is studied in theses and it is not actually related to educational sciences, this research shows that marriage and family are very important for psychological counseling and a popular topic.

A methodological review of applied post-graduate theses shows that the experimental design with pre-test and post-test control group is predominantly used in applied post-graduate theses. Seçer et al. (2014) found that the vast majority of experimental articles written had semi-experimental design patterns. In this study, on the

other hand, the semi-experimental pattern is relegated to secondary place. The Solomon Four Group Model and Time Series Model were not used in any of the experimental studies examined in this study. The Solomon Four Group Model is the strongest model that protects both internal and external validity (Karasar, 2012). On the other hand, the reason why it was not used for the theses investigated in this research is that the study consists of four groups, two experimental and two control groups, and these groups should be formed in an unbiased manner. This is considered to be the reason why it is not preferred by researchers. In addition, the fact that the time series model is semi-experimental and requires measurements in both pre-experimentation and post-experimentation stages may be the reason why it is not a preferred model.

When the population of study groups for applied theses is examined, it is predominantly between individuals aged 15-29 and 30-44. It has been found that the subjects are assigned to experiment and control groups through neutral assignment. When the characteristics of participants in the research group were examined, it has been found that most of the research is conducted with secondary school, high school and undergraduate students. Güven et al. (2009) found that the study groups mostly consisted of college students. Selçuk et al. (2014) also found that mostly undergraduates were taken as a sample for research studies. It can be said that the reason for this is academicians can access the undergraduate students more easily. In this study, it has been seen that applied studies were mainly carried out with secondary school and high school students, which is considered to be significant. This is because experts working in this area have contributed to the collaborative process of academic development in the area. School psychological counselors are mostly responsible for thesis studies. It can be said that psychological counselors have conducted their thesis studies in their own schools. It has been determined that most applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance have been conducted without a placebo group where monitoring measurements were less preferred and details of the experimental process were largely included. This may be due to the fact that it is difficult to create and carry out placebo groups. In addition to this, it can be considered that the follow-up measurements are not preferred because of difficulties such as loss of subjects. Another finding is that the study group has often been referred to as the "research group".

It has also been found that scales are frequently used as data collection tools in applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance and that personal information forms are the second most frequently used data collection method after the scale. Lastly, when analysis methods used were examined, the ANOVA Test, T Test, Wilcoxon Signed-Rank Test and Mann Whitney U Test were found to be the most preferred tests in applied postgraduate theses. Research by Seçer et al. (2014) showed that surveys and scales are the most frequently used data collection tools for articles. A similar result has been obtained in this study. The ANOVA, T Test and Correlation Analysis were found to be highly preferred in the data analysis techniques for articles. Again, Selçuk et al. (2014) found that the ANOVA and the T Test were the most common methods of data analysis, which is consistent with the results obtained within the scope of the study. Similarly, Elmore and Woehlke (1988) found that ANOVA/ANCOVA, Bivariate Correlation, T Test and Non-Parametric techniques were the most preferred statistics used in educational research. Regarding the theses studied in this research,

it is seen that ANOVA statistics are more preferred when an experimental study is carried out with more than two groups, and the T Test is preferred when the number of study groups is below two. Besides, when the number of subjects in an experimental sample is small, it can be said that Non-Parametric statistics, which are the equivalent of the ANOVA and T Test, are preferred.

Compared with the results of studies conducted abroad, it is seen that there are quite different as well as similar themes. The themes highlighted in this study are family, marriage, communication, peer mediation and career counseling. Family counseling, school counseling and career counseling are the three themes respectively that feature in this study. As for research studies conducted abroad, it is seen that the consultation process and multiculturalism are more prominent in current research tendencies, while a similar ranking of themes could be seen in the research of the past years (Sexton, 1996, Whiston and Sexton, 1998). On the other hand, it can be said that vocational guidance and career counseling are seen as important themes for research studies conducted in this field. Indeed, Helwing and Schmidt (2011) state that research trends are changing and that the focus is shifting from vocational and school counseling to clinical and mental health. While multiculturalism is a very important theme for research conducted abroad, the same cannot be said about applied theses on Psychological Counseling and Guidance.

As a result, it is possible to say that the number of applied postgraduate theses on Psychological Counseling and Guidance has increased. Moreover, it is possible to say that the themes of practical theses show parallels with research trends at home and that while they show similarities with research studies abroad in fields such as vocational guidance, they differ in fields such as multiculturalism and the consultation process. One of the important aspects of the field of Psychological Counseling and Guidance are applied studies where field experts and academics can collaborate and work together. For this reason, both the quantitative and qualitative increase of such studies is thought to contribute to the development of the field of Psychological Counseling and Guidance.

Güven et al. (2009) found that descriptive methods were used more often in research on Psychological Counseling and Guidance. A similar finding was found in this study. Theses based on experimental design cover 15% of all theses. The results of this study are also important in terms of providing a road-map for new post-graduate studies. Anticipating future research trends in Psychological Counseling and Guidance will also carry weight for determining the course of future studies.

It has been seen during the data collection process for this research that there are serious deficiencies in many areas, from the uploading of theses onto the Higher Education Council's theses database to the entering of key words. In fact, having to enter theses with different titles such as discipline/department/name of department when looking for research studies and making entries without referring to Psychological Counseling and Guidance under the framework of "educational sciences" caused setbacks in the data collection process. For this reason, it is thought that reaching a consensus on this issue is of some importance.

During the thematic review process, it has been seen that subject matters and key words are used a great variety of ways in the field of Psychological Counseling and Guidance. Divergent terms such as conflict resolution, conflict resolving, conflict solving, or assertiveness, forcefulness and self-assuredness have been widely used. It is thought that creating a common pool of concepts will also contribute to the development of the field.

UYGULAMAYA DAYALI PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNİN TEMATİK VE METODOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ

Fulya TÜRK

*Yrd. Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, fulyaturk@gantep.edu.tr
ORCID Numarası: 0000-0003-1896-8418*

Ümmügülsüm CİHANGİROĞLU

*Psikolojik Danışman, Mehmet Şahin Batmazoğlu İmam Hatip Ortaokulu Gaziantep,
cihangiroglu.pdr@gmail.com.
ORCID Numarası: 0000-000-0388-5428*

Received: 07.12.2017

Accepted: 14.03.2018

ÖZ

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) bölümü, Türkiye’de eğitim bilimleri alanında son yıllarda lisans bölümü olarak büyük rağbet gören bölümlerden biridir. PDR’nin ülkemizdeki yaklaşık 60 yıllık gelişim öyküsü incelendiğinde alanın tanınırlığının her geçen gün arttığını söylemek mümkündür. Bu araştırmanın amacı, uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerini tematik ve yöntemsel açıdan incelemektir. Araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanan ve erişime açık olan, uygulamaya dayalı 268 lisansüstü tez üzerinden yürütülmüştür. Tezlerin tematik ve yöntemsel incelemesinin yapılması için araştırmacılar tarafından geliştirilen tez inceleme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi türlerinden kategoriksel analiz ve frekans analizi teknikleri kullanılmıştır. Tezlerin künyesine ait bulgular incelendiğinde 2003 yılından itibaren uygulamaya dayalı tezlerin sayısında artış görüldüğü, en fazla tezin Ankara Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi’nde yapıldığı ve profesör unvanlı danışmanların uygulamaya dayalı tez çalışmalarını daha çok tercih ettiği söylenebilir. Tezler tematik açıdan incelendiğinde 268 tezde, 103 farklı konunun çalışıldığı görülmektedir. Tezlerin yaklaşık %10’unda “Aile, evlilik, aile eğitimi” üzerine çalışıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konu alanını sırasıyla “iletişim, empati ve sosyal beceri”, “akran arabuluculuk, çatışma çözme” ve mesleki rehberlik, kariyer danışmanlığı” izlemektedir. Tezler yöntemsel açıdan incelendiğinde daha çok ön test son test kontrol gruplu deneysel modelin kullanıldığı, deney ve kontrol gruplarının yansız atama yoluyla oluşturulduğu, , daha çok ortaokul, lise ve lisans öğrencileriyle araştırmaların yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışma ve rehberlik, uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tez çalışmaları, tematik inceleme, metodolojik inceleme.

GİRİŞ

Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) alanı, ülkemizde eğitim bilimleri alanında lisans bölümü olarak son yıllarda büyük rağbet gören bölümlerden biridir. PDR'nin ülkemizdeki yaklaşık 60 yıllık gelişim öyküsü incelendiğinde alanın tanınırlığının her geçen gün arttığını söylemek mümkündür. PDR alanında ilk akademik program lisansüstü düzeyde 1966-1967 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümünde başlatılmıştır. 1974 yılında ise PDR, bağımsız bir bölüm halini almıştır. Lisansüstü programlar daha sonraki yıllarda, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi'nde de açılmıştır. Çoğu Hacettepe ve Ankara Üniversitelerinden olmak üzere bu lisansüstü programlardan mezun olanların sayısı yüksek lisans düzeyinde yaklaşık 275 ve doktora düzeyinde ise 60 kadardır (Özguven, 1990). Halmatov (2014) 2014 yılı itibarıyla 32 üniversitede PDR yüksek lisans ve 21 üniversitede doktora programının mevcut olduğunu belirtmektedir. Yaklaşık 50 yıllık tarihsel bir geçmişe sahip olan PDR lisansüstü eğitimi neticesinde ne tür bilimsel ürünlerin veya tezlerin ortaya konduğunun incelenmesi, sonraki çalışmalar açısından yönlendirici olacağı düşünülmektedir.

Toplumdaki gelişmelerle birlikte PDR alanına duyulan gereksinimin artması, PDR hizmetlerinin yelpazesinin genişlemesi beklenen bir durumdur. Evlilik ve aile danışmanlığı, yaşam boyu kariyer danışmanlığı, okul öncesi PDR hizmetleri, ruh sağlığı ve rehabilitasyon alanında PDR hizmetleri gibi hizmetlerin çeşitliğinin artacağı öngörülmektedir (Yeşilyaprak, 2009). Uzun yıllardır bilimsel araştırmalar yapılan PDR'de dünyadaki bilimsel gelişmelere ve toplumsal değişmelere paralel olarak bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinin, araştırma konularının ve eğilimlerinin değiştiği gözlenmektedir (Doğan, 2000; Yeşilyaprak, 2001). Seçilmiş bir alana yönelik yapılan derinlemesine çalışmalar araştırmacılara ilgili alanı tanımlamada yardımcı olacağı gibi alana ilişkin genel bir bakış açısı kazandıracacağı da söylenebilir (Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2013). Bu nedenle PDR alanındaki araştırma konu ve eğilimlerinin belirlenmesinin alanın gelişiminin gözlenmesi açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

PDR'nin önemli öğelerinden biri de uygulama çalışmalarıdır. Bu alanda uygulamaya dayalı çalışmaların ne yönde ilerlediği, eğilimlerin ne olduğu ve uygulama çalışmalarının yönetsel olarak incelenmesi, gelecekteki çalışmaların seyrine de ışık tutacaktır. Bunun yanı sıra uygulamaya dayalı tezlerin ne ölçüde değiştiği, eksikliklerin ortaya konması, araştırma yöntem ve tekniklerinin ortaya konmasının, temaların belirlenmesinin alanının gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Uygulama eğilimlerinin PDR alanındaki gelişmelerin önemli bir göstermegeci olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle tüm tezlerin incelenmesi yerine sadece uygulamaya dayanan tezlere yer verilmiştir.

Tezler lisansüstü öğrenciler tarafından danışmanları rehberliğinde hazırlanan ve bir alanın gelişimini, yeniliklerini, önceliklerini ve eğilimlerini bilimsel biçimde ortaya koyan çalışmalardır. Dolayısıyla bir alanın bilimsel gelişimini incelemek için o alandaki tezleri incelemek iyi ve etkili bir yol olarak görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde eğitim bilimleri alanlarında lisansüstü tezlerin incelendiği birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Eğitim programları ve öğretim (Altın, 2004), eğitim yönetimi, teftişi ve planlaması ve ekonomisi

(Üstüner ve Cömert, 2008), eğitimde ölçme ve değerlendirme (Şenyurt ve Özkan, 2017), sınıf öğretmenliği (Şahin, Calp, Bulut ve Kuşdemir, 2013), okul öncesi öğretmenliği (Can Yaşar ve Aral, 2011) ve üstün yetenekliler (Özenç ve Gül Özenç, 2013) ve eğitim bilimleri alanında lisansüstü tez çalışmalarının incelendiği (Fazlıoğulları ve Kurul, 2012; Karadağ, 2009, 2010), görülmektedir.

Bunun yanı sıra tez çalışmalarının incelendiği araştırmalarda konu bazlı yürütülen çalışmalara da rastlamak mümkündür. Pekdoğan (2015), 2009-2013 yılları arasında eğitim bilimleri alanlarındaki karar verme stillerine ilişkin tez çalışmalarının incelemesini yürütmüştür. Beyazıt (2015) çocuk istismarı konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelemesini yapmıştır. Küçük Doğaroğlu (2013) DEHB konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin incelemesini yapmıştır. Çüm ve Koç (2013) psikolojik ve eğitim bilimleri dergilerindeki ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarını incelemiştir.

Benzer biçimde eğitim bilimlerinde araştırma eğilimlerinin belirlenmesi ve yapılan çalışmaların gözden geçirilmesine katkı sağlamak amacıyla eğitim bilimleri dergilerinin incelendiği çalışmalar da mevcuttur. Arık ve Türkmen (2009), Türkiye’de yayımlanmakta olan ve SSCI’da taranan eğitim bilimleri dergilerinde yer alan makalelerin nitelik ve nicelik olarak değerlendirmesini yapmışlardır. Gökteş ve diğerler (2012) Türkiye’deki eğitim araştırmalarındaki eğilimleri içerik analizi yoluyla incelemiştir. Erdem (2011) ise, Türkiye’de 2005-2006 yılları arasında yayınlanan eğitim bilimleri dergilerdeki makalelerin betimsel bir analizini yapmışlardır. Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar (2014) ise, Eğitim ve Bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimlerini ortaya koymuşlardır.

PDR alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde ise; Semerci (1992) 1982-1990 yılları arasında yapılan psikolojik danışma ve rehberlik alanının da yapılmış olan tüm bilim uzmanlığı ve doktora tezlerini incelemiştir. Güven, Kısaç, Ercan ve Yalçın (2009) Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi’nin ilk 30 sayısında yayınlanan 198 makaleyi çeşitli özellikleri açısından incelemiştir. Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz (2014) rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki araştırma eğilimlerini 24 dergi, 250 makale üzerinden incelemiştir.

Yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde ise, PDR alanında oldukça fazla gözden geçirme ve içerik analizine yer veren, alan dergilerinin sistematik olarak incelendiği araştırmalara rastlamak mümkündür. Elmore ve Woehlke (1988) ve Goodwin ve Goodwin (1985) eğitim alanındaki dergileri incelemiş ve kullanılan istatistiksel yöntemler açısından değerlendirme yapmışlardır. Sexton (1996) araştırmasında PDR alanındaki dergileri incelemiş ve 365 makalenin alan ve konu bazında değerlendirmesini yapmıştır. Buna göre sırasıyla bireysel danışma, kariyer karar verme ve okul psikolojik danışmanlığı alanlarının en çok çalışılan alanlar olduğunu saptamıştır. Yine Whiston ve Sexton (1998) okul danışmanlığı alanındaki çalışmaları spesifik olarak incelemiştir. Buna göre, önleme müdahalelerinden daha çok iyileştirmeye yönelik müdahalelere yönelik araştırmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Kariyer planlama, grupta danışma, sosyal beceri eğitimi ve akran danışmanlığı en çok araştırılan konulardır. Buboltz, Miller ve Williams (1999) alana özgü bir derginin 20 yıllık periyotta yayınlanan makalelerine yaptıkları içerik analizinde araştırmaların en çok üniversite öğrencileriyle yürütüldüğünü ve danışma süreci, danışmanın sonuçları, psikolojik danışmanların tutum ve

inançları ve çokkültürlülük konularının en çok ele alındığını ortaya koymuşlardır. Benzer biçimde Benshoff ve Flint (2006) PDR alanına özgü bir akademik derginin sekiz yıllık süreçteki yayınlarını incelemişlerdir. Bu araştırmaya göre çokkültürlülük ve uluslararası öğrenciler ile danışma yaklaşımları en çok tercih edilen temalardır. Feinauner, Pistorius, Erwin ve Alonzo (2006) aile terapisine özgü akademik dergileri 20 yıllık bir zaman diliminde incelemişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına göre özellikle son on yılda aile terapisine yönelik ölçme araçları geliştirme, çokkültürlülük ve ebeveynlik konularının ön plana çıktığı görülmektedir. Berrios ve Lucca (2006) PDR alanındaki dört akademik derginin 1997-2002 yılları arasındaki makaleleri incelemişlerdir. Bu araştırmalardaki deneysel çalışmaların daha çok program değerlendirme, müdahalelerin etkililiği, çokkültürlülük, davranış problemleri ve kariyer danışmanlığı konuların olduğunu saptamışlardır. Helwing ve Schmidt (2011) ise, Amerikan Psikolojik Danışma Derneği'nin 32 yıllık süreçteki kongre programlarının içerik analizi yapmışlardır. Uzun bir zaman dilimini inceledikleri çalışmada kongrelerde odağın mesleki ve okul danışmanlığından klinik ve ruh sağlığı alanına doğru değiştiğini, çokkültürlülük ve manevi danışmanlık konularında belirgin bir artış olduğunu ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak, eğitim bilimleri alanındaki pek çok ana bilim dalında ve eğitimin diğer bilim dallarında araştırma eğilimlerinin ortaya konması ve gelecek araştırmalara yol göstermesi amacıyla lisansüstü tezlerin incelemesi yapılmışken, PDR alanında böyle bir çalışmanın rastlanmadığından bu araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı; uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinin tematik ve yöntemsel açıdan incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezler *alanına/konusuna* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezler *anahtar kelimelere* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezler *araştırma modeline* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezler *çalışma grubundaki kişi sayısına* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde deneklerin *gruplara atanma biçimlerine* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde deneklerin *özelliklerine* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
7. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde *plasebo grupları ve izleme ölçümlerine* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerde *veri toplama tekniklerine* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
9. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerde *çalışma grubunun ifade edilme biçimine* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

10. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde kullanılan *veri analiz yöntemlerine* göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin tematik ve metodolojik incelemesinin yapıldığı bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir modeldir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Bu araştırma kapsamında öncelikle YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yayınlanan ve erişime açık alan PDR tezleri taranmıştır ve 268 teze ulaşılmıştır. Tezlerin künyesine ilişkin bilgiler tezin türü, tezlerin yayın yılına göre dağılımı, yayınlandığı üniversite, danışman unvanı başlıkları altında incelenmiş ve aşağıda tablolar şeklinde sunulmuştur. Tezlerin künyesine ait bilgilerden ilki olan uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Tez Türü	f	%
Yüksek Lisans	132	49,3
Doktora	136	50,7
Toplam	268	100

Tablo 1 incelendiğinde, lisansüstü tezlerin 136'sının doktora, 132'sinin yüksek lisans tez çalışması olduğu görülmektedir. Bir diğer tezlerin künyesine ait bilgilerden tezlerin yayın yılına göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tezlerin Yayın Yılına Göre Dağılımı

Yıllar	f	%
2000 yılı ve öncesi	38	14,1
2000-2010	136	50,7
2011-2016	94	35,2
Toplam	268	100

Tablo 2'de 268 tezin yıllara göre dağılımı verilmektedir. Tablo 2'den anlaşılacağı üzere 2000-2010 yılları arasında tez sayısı toplam tez sayısının % 50'sini oluşturmaktadır. 2011 yılı ve sonrasındaki tez sayısında 2014, 2015 ve 2016 yıllarında uygulamaya dayalı tezlerde bir azalma varmış gibi görünse de bunun aslında tezlerde yapılan kısıtlamayla (iki ya da üç yıllık kısıtlama) ilgili olabileceği düşünülmektedir. Tezlerin yayınladığı üniversitelere göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	%
Ankara Üniversitesi	37	13,8
Dokuz Eylül Üniversitesi	36	13,4
Gazi Üniversitesi	24	9,0
Marmara Üniversitesi	17	6,3
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	17	6,3
Hacettepe Üniversitesi	16	6,0
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	15	5,6
Çukurova Üniversitesi	14	5,2
Sakarya Üniversitesi	12	4,5
Selçuk Üniversitesi	11	4,1
Ege Üniversitesi	10	3,7
Atatürk Üniversitesi	9	3,4
Mersin Üniversitesi	8	3,0
Karadeniz Teknik Üniversitesi	7	2,6
667 Sayılı KHK ile Kapatılan Üniversiteler	6	2,2
İnönü Üniversitesi	5	1,9
İstanbul Üniversitesi	5	1,9
Gaziantep Üniversitesi	5	1,9
Uludağ Üniversitesi	4	1,5
Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi	2	0,7
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	0,7
Anadolu Üniversitesi	2	0,7
Balıkesir Üniversitesi	2	0,7
Ufuk Üniversitesi	1	0,4
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	0,4
Toplam	268	100

Tablo 3'te görüldüğü üzere uygulamaya dayalı PDR tezlerinde Ankara Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu iki üniversiteyi Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi izlemektedir. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin danışmanlığını yürüten öğretim üyelerinin unvanları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Tez Danışmanlarının Unvanı

	f	%
Yardımcı Doçent Doktor	80	29,9
Doçent	67	25,0
Profesör	121	45,1
Toplam	268	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırma kapsamında incelenen 268 tezdten 121'ini profesör, 80'i doçent, 67'si ise yardımcı doçent unvanlı öğretim üyeleri tarafından danışmanlığı yapıldığı görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Tezlerin tematik ve yöntemsel incelemesinin yapılması için tez inceleme formu geliştirilmiştir. Öncelikle daha önceden geliştirilen tez/makale inceleme formları incelenmiştir (Arık ve Türkmen, 2009; Karadağ, 2009; Seçer ve diğerleri, 2014; Selçuk ve diğerleri, 2014; Şenyurt ve Özer Özkan, 2017). Makale sınıflama ve tez inceleme formlarından yola çıkılarak, geliştirilen formda deneysel araştırma modelinin gereklilikleri dikkate alınarak (Büyüköztürk, 2007) hazırlanmıştır. Bu çalışmada sadece deneysel araştırma modelinin kullanıldığı araştırmalara yer verildiğinden bu nokta dikkate alınmıştır. Geliştirilen form hem PDR alanından hem de ölçme değerlendirme alanından uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Geliştirilen form üç başlık altında toplanmaktadır:

1. Tezlerin künyesine ait bilgiler (yazar adı, yıl, üniversite, tez danışmanın ünvanı),
2. Tezlere ait tematik bilgiler (anahtar kelimeler, konu alanı gibi),
3. Yöntemsel bilgileri (bağımlı ve bağımsız değişkenler, veri toplama araçları, deney ve kontrol gruplarına atanma şekli, izleme ölçümleri, plasebo grubunun durumu, veri analiz yöntemleri).

Araştırmaların verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Öncelikle YÖK tez veri tabanından tezlerin incelenmesine başlanmıştır. İnceleme için "Detaylı arama" sekmesinden anabilim dalı olarak "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Eğitimde Psikolojik Hizmetler" seçilmiştir. Bu aramalar sonucunda 1780 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Bu seçimler sonucunda elde edilen tüm tezler tek tek incelenerek uygulamaya dayalı olan ve erişime açık olan tezler yazarın soyadına göre bilgisayara indirilerek listelenmiştir. Bu tarama sonucunda 177 teze ulaşılmıştır. Bu listelemenin ardından Microsoft Excel programında tez inceleme formuna dayalı olarak veri girişi yapılmaya başlanmıştır. Ancak araştırmanın veri girişi devam ederken, uygulamaya dayanan, ama 177 tezin içinde yer almayan başka tezlere rastlanmıştır. Araştırmada ulaşılan tez sayısının doğruluğunu test etmek amacıyla ikinci bir tarama yapılmasına karar verilmiştir. Bu tarama sürecinde tez veri girişlerinde tez yararlarının anabilim dalı olarak "Eğitim Bilimleri" anabilim dalını seçtikleri ve PDR anabilim dalının hiçbir biçimde tez girişlerinde yer almadığı saptanmıştır. Bu nedenle eksik tezlerin tespiti amacıyla öncelikle PDR alanındaki tüm akademisyenlerin bir listesi oluşturulmuştur. Daha sonra YÖK tez tarama sayfasından "basit tarama" sekmesine akademisyenin adı ve soyadı girilerek, danışman işaretlenmesi yapılmıştır. Her bir akademisyenin yürüttükleri tezler tekrar incelenmiş ve uygulamaya dayalı olan ve ilk taramada 177 tezin içinde yer almayan tezler saptanmıştır. Tüm bu tezler de yine yazarın soyadına göre bilgisayara indirilerek listelenmiştir. Böylece ulaşılan tez sayısı 268 olarak belirlenmiştir. Böylece PDR alanına ait tüm tezleri içinde uygulamaya dayalı tez oranının % 15 olduğu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin veri analizinde içerik analizi türlerinden betimsel ve kategorisel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır. İçerik analizinde betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel analizde fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). İçerik analizinde öncelikle geliştirilen tez inceleme formundaki ölçütlere göre veriler kodlanmıştır. Daha sonra kodlamalar bir araya getirilerek temalar bulunmuştur. Toplanan veriler kodlar aracılığıyla kategorize edilmiş ve temalar bulunmuştur. Daha sonra veriler temalara göre düzenlenmiş ve bulguların yorumlanmasına geçilmiştir. Her bir temanın ya da kodun sıklığı frekans tablosu ve yüzdelik değer olarak verilmiştir. Veri analizinde Microsoft Excel 2010 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada ele alınan uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin incelenmesi iki başlık altında toplanmış olup, aşağıda verilmiştir.

A) Tezlerin Tematik İncelemesi

Araştırmanın bu bölümünde tematik incelemeye ilişkin tezin alanı/konusu ve tezlerde kullanılan anahtar kelimelere yer verilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucu elde edilen bulgular yüzde ve frekans değerleri olarak aşağıda detaylı sunulmuştur.

A.1. Tezin Alanı/Konusu

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezleri alanı/konusuna göre bir sınıflama yapıldığında Tablo 5'teki dağılım görülmektedir.

Tablo 5. Tezlerin Alanına/Konusuna Göre Dağılımı

Konu Alanı	f	%
Aile, evlilik, aile eğitimi	27	10,1
İletişim, empati, sosyal beceri	25	9,3
Akran arabuluculuk, çatışma çözme	17	6,3
Mesleki rehberlik, kariyer danışmanlığı	15	5,6
Öfke	13	4,9
Sosyal kaygı, sosyal fobi	9	3,4
Danışma becerisi	8	3,0
Saldırganlık	8	3,0
Atılganlık	7	2,6
Stres	7	2,6
Problem çözme	6	2,2
Zorbalık, siber zorbalık	6	2,2
Akademik erteleme	4	1,5
Benlik kavramı	4	1,5
Denetim odağı	3	1,1
Duyguları açma/fark etme	3	1,1
İyimserlik	4	1,5

Kendini kabul	3	1,1
Mükemmeliyetçilik	3	1,1
Öğrenilmiş çaresizlik	3	1,1
Öznel iyi oluş	3	1,1
Sınav kaygısı	3	1,1
Travma	3	1,1
Yılmazlık	3	1,1
Toplam	268	100

Tablo 5'te uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerin konu alanı incelendiğinde 268 tezde, 103 farklı konunun çalışıldığı görülmektedir. Bu konu alanları daha sonra ana temalar çerçevesinde birleştirilmiştir. 3'ten az olan konu alanları tabloya dahil edilmemiştir. Buna göre aile, evlilik, aile eğitimi konuları en çok araştırılan konulardır. Bunun yanı sıra iletişim, empati ve sosyal beceri yine oldukça çok tercih edilen alanlardan biridir. Akran arabuluculuk, çatışma çözme ve mesleki rehberlik tez alanı olarak tercih edilen konu alanlarından bir diğeridir. Öfke, sosyal kaygı, sosyal fobi, saldırganlık, atılganlık, stres, problem çözme, zorbalık ve siber zorbalık yine çalışılan konu alanlardır.

A.2. Anahtar Kelimeler

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri incelendiğinde 268 tezde, 500 anahtar kelime kullanıldığı tespit edilmiştir. 500 anahtar kelime temaları çerçevesinde birleştirilerek en çok kullanılan anahtar kelimeler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Anahtar Kelime	f
Aile	45
İletişim	42
Çatışma çözme, akran arabuluculuk	39
Öfke	39
Ergen	26
Akılcı duygusal davranışçı, bilişsel davranışçı yaklaşım	22
Psikolojik danışma	17
Mesleki rehberlik	15
İlköğretim	15
Grupla psikolojik danışma	13
Psiko-eğitim	13
Kaygı	11
Üniversite öğrencileri	10
Problem çözme	10
Zorbalık	10

Tablo 6'da görüldüğü gibi en çok kullanılan anahtar kelimeler tezin alanı/konusuyla paralel olarak aile, iletişim, çatışma çözme ve akran arabuluculuk ile öfkedir. Bu kelimeleri ise, ergen, akılcı duygusal davranışçı, yaklaşım ve bilişsel davranışçı yaklaşım, psikolojik danışma, mesleki rehberlik, ilköğretim, grupla psikolojik danışma, psiko-eğitim, kaygı, üniversite öğrencileri, problem çözme ve zorbalık izlemektedir.

B) Tezlerin Yöntemsel İncelemesi

Araştırmanın bu bölümünde yöntemsel incelemeye ilişkin araştırma modeli, çalışma grubundaki kişi sayısı, deneklerin atanması ve özellikleri, çalışma grubunun ifade edilme biçimi, plasebo grubu ve izleme ölçümlerinin durumu, veri toplama tekniklerinin ve veri analiz yöntemlerinin dağılımına yer verilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucu elde edilen bulgular yüzde ve frekans değerleri olarak aşağıda detaylı sunulmuştur.

B.1. Araştırma Modeli

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde kullanılan araştırma modellerine ilişkin bilgi Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı

Araştırma Modeli	f	%
Ön test son test kontrol gruplu gerçek deneysel model	172	64,2
Eşitlenmemiş kontrol gruplu	79	29,5
Solomon dört grup modeli	3	1,1
Tek grup ön test son test modeli	14	5,2
Toplam	268	100

Tablo 7 incelendiğinde uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerde çok yoğun olarak ön test son test kontrol gruplu gerçek deneysel modelin kullanıldığı görülmektedir. Tezlerde deney ve kontrol gruplarına yansız atama yapıp yapılmadığı ve karıştırıcı değişkenlerin kontrol değişkenine dönüştürülüp dönüştürülmediği incelenmiş ve tez yazarlarının bu sürece ilişkin ayrıntılı bilgiler verdiği saptanmıştır. Bunun dışında ise tercih edilen model, eşitlenmemiş kontrol gruplu (yarı deneysel desen) olduğu saptanmıştır. Eşit zaman örneklemlili, rotasyonlu, son test kontrol gruplu model, tek grup son test modeli ve zaman serileri araştırma modelleri ile yürütülen tez çalışmaları bulunmamaktadır.

B.2. Çalışma Grubundaki Kişi Sayısı

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde deney ve kontrol gruplarındaki toplam kişi sayıları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Çalışma Grubundaki Kişi Sayısı Dağılımı

Kişi Sayısı	f	%
0-14	16	6,0
15-29	98	36,6
30-44	89	33,2
45-59	22	8,2
60 kişi ve üzeri	43	16,0
Toplam	268	100,0

Tablo 8'e bakıldığında uygulamaya dayalı tezlerde çalışma grubu ağırlıklı olarak 15-29 kişi ile 30-44 kişi arasında olduğu görülmektedir.

B.3. Deneklerin Atanması

Tablo 9'da uygulamaya dayalı tezlerde kişilerin atanmasının nasıl yapıldığına ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 9. Kişilerin Atanma Biçimine Göre Dağılımı

Deneklerin Atanması	f	%
Yansız Atama Var	130	52,2
Yansız Atama Yok	93	31,0
Eşleştirme (Grup-denek)	45	16,8
Toplam	268	100,0

B.4. Kişilerin Özellikleri

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde çalışma grubundaki kişilerin eğitim kademesine göre dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Kişilerin Eğitim Kademesine Göre Dağılımı

Kişilerin Eğitim Kademeleri	f	%
Okul öncesi	6	2,2
İlkokul	15	5,6
Ortaokul	67	25,0
Lise	69	25,7
Lisans	64	23,9
Öğretmen/Psikolojik Danışman	6	2,2
Veli/ Anne Babalar	16	6,0
Diğer	25	9,3
Toplam	268	100

Tablo 10'da görüldüğü gibi, uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde araştırma grubu olarak daha çok ortaokul, lise ve lisans öğrencilerinin tercih edilmektedir. Lisansüstü öğrencilerle yürütülen araştırma bulunmamaktadır. Yanı sıra okul öncesi ve ilkokulu öğrencileriyle yürütülen araştırmaların oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Lisansüstü öğrencilerle yürütülen tez çalışması bulunmamaktadır.

B.5. Tezlerde Plasebo Grubu ve İzleme Ölçümlerinin Durumu

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin incelenmesinde deneysel araştırma modellerinde kullanılan plasebo grubunun, izleme ölçümleri ve uygulama sürecinin ayrıntılarına ilişkin bilgilerin olup olmasına ilişkin bilgiler Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.Plasebo Grubu ve İzleme Ölçümlerinin Durumu

	Var		Yok	
	f	%	f	%
Plasebo Grubu	42	15,7	226	84,3
İzleme Ölçümü	106	39,6	162	60,4
Kontrol Grubu	254	94,7	14	5,22
Uygulama Sürecinin Ayrıntıları	236	88,1	32	11,9

Tablo 11’de görüldüğü gibi, uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde plasebo grubunun genellikle olmadığı görülmektedir. İzleme ölçümleri ise çoğunlukla yapılmadığını ifade etmek mümkündür. Son olarak ise, deneysel sürecin ayrıntılarına ilişkin bilgilere tezlerde çoğunlukla yer verildiğini ifade edilebilir.

B.6. Veri Toplama Tekniklerinin Dağılımı

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama tekniklerinin dağılımı Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.Tezlerin Veri Toplama Tekniğine Göre Dağılımı

Veri Toplama Tekniği	f
Ölçek	219
Kişisel bilgi formu	116
Envanter	89
Doküman incelemesi	25
Görüşme	15
Diğer	13
Anket	11
Başarı testleri	9
Gözlem	8
Odak grup görüşmesi	5

Tablo 12’de görüldüğü gibi uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde veri toplama tekniği olarak sıklıkla ölçek kullanılmaktadır. Ölçek en çok tercih edilen teknik iken deneklere ilişkin bilgi elde etmek amacıyla kişisel bilgi formunun tezlerde yararlanılan bir veri toplama tekniği olduğu görülmektedir. Tezlerde tek bir veri toplama aracı kullanılmadığından yüzdeler dağılımları verilmemiştir.

B.7. Çalışma Grubu İfade Ediliş Biçimi

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde çalışma grubunun nasıl ifade edildiğine ilişkin dağılımı Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13.Çalışma Grubunun İfade Edilme Biçimine Göre Dağılımı

İfade Etme Biçimi	f	%
Evren/Örnekleme	61	22,8
Araştırma/Çalışma Grubu	207	77,2
Toplam	268	100

Tablo 13’te belirtildiği gibi tezlerde ağırlıklı olarak araştırma/çalışma grubu ifadesi kullanılmıştır.

B.8. Tezlerin Veri Analiz Yöntemine Göre Dağılımı

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemine göre dağılımı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Tezlerin Veri Analiz Yöntemine Göre Dağılımı

Veri Analiz Yöntemleri	f
ANOVA	107
t testi	97
Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	84
Mann Whitney U	76
ANCOVA	37
İçerik analizi	21
Diğer	49

Tablo 14’te görüldüğü gibi tezlerde en çok kullanılan veri analiz yöntemi ANOVA’dır. Bunu sırayla t testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi izlemektedir. Diğer kategorisi içerisinde gözlem, ki-kare, korelasyon, friedman gibi yöntemler düşük frekanslarda yer almaktadır. Tezlerde birden fazla analiz tekniği kullanıldığı için yüzdelik dağılımları verilmemiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada psikolojik danışma ve rehberlik alanında uygulamaya dayalı tezlerin tematik ve yöntemsel incelemesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu araştırma kapsamında öncelikle YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanan ve erişime açık olan PDR tezleri taranmıştır. Daha sonra ise taranan tezlerden uygulamaya dayalı olan 268 tez, araştırma kapsamına alınmıştır. Her bir araştırma sorusuna ait bulgular bu bölümde tartışılmaktadır.

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin 136’sı doktora, 132 ise yüksek lisans tez çalışmasıdır. Yüksek lisans ve doktora öğrenci sayıları düşünüldüğünde, doktora tezlerinde uygulama çalışmalarına daha fazla yer verildiğini söylemek mümkündür.

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin yayın yıllarına bakıldığında, 2004 yılından itibaren tezlerin sayısında bir artış olduğunu ve 2007 yılında en çok tez yayınlandığı görülmektedir. 2000’li yıllardan sonra PDR alanında uygulamaya dayalı araştırmalara eğilimin arttığı ifade edilebilir. 2014 yılından itibaren tez yayın sayısında bir düşme varmış gibi görünse de, bu durumun erişimi kısıtlı olan tezlerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerin yayınlandığı üniversiteler incelendiğinde Ankara Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi’nin en çok uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerin bulunduğu görülmektedir. Bu iki üniversiteyi Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi izlemektedir. Tez danışmanlarının unvanlarına bakıldığında profesör unvanlı danışmanların uygulamaya dayalı tez çalışmalarını tercih ettiğini söylemek mümkündür.

Uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerin konu alanı incelendiğinde 268 tezde, 103 konunun çalışıldığı görülmektedir. 103 konu alanı ana temalar çerçevesinde birleştirildiğinde en çok çalışılan alanların, aile, evlilik ve aile eğitimi olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra iletişim, empati, sosyal beceri yine ikinci sırada yer almaktadır. Daha sonra tercih edilen konular ise; akran arabuluculuk ve çatışma çözme, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı, öfke, sosyal kaygı ve sosyal fobi, danışma becerileri ve saldırganlık gelmektedir. Tez alanına paralel olarak, anahtar kelimeler üzerinden yapılan incelemede, 500 anahtar kelimenin kullanıldığı görülmektedir. Bu anahtar kelimeler, temaları çerçevesinde birleştirildiğinde en çok kullanılan anahtar kelimelerin aile, iletişim, çatışma çözme ve akran arabuluculuk, öfke, ergen, akılcı-duygusal davranışçı yaklaşım ve bilişsel davranışçı yaklaşım olduğu göze çarpmaktadır. Çok farklı anahtar kelimelerin kullanılması, alan yazının kavramları üzerinde tam bir fikir birliğinin olmadığına işaret ettiğini söylenebilir. Evlilik ve aile ilişkileri teması altındaki anahtar kelimeler incelendiğinde 32 farklı kavramın kullanıldığı görülmektedir. Yine çatışma çözme ve akran arabuluculuk temasında 18 farklı kavramın kullanıldığı saptanmıştır. Güven ve diğerleri (2009) çalışmaların konu dağılımları incelendiğinde evlilik, mesleki rehberlik, rehberlik uygulamaları biçiminde sıralanmıştır. Bu çalışmada da benzer biçimde aile ve evlilik en yüksek oranda çalışılan konudur. Seçer ve diğerleri (2014) yaptıkları çalışmada konu alanlarında benzer sonuçlara sahip olduğu görülmektedir. Bir başka çalışmada Karadağ (2009) eğitim bilimleri doktora tezlerinin tematik incelemesi yaptığı çalışmasında her ne kadar evlilik konusunun tezlerde çalışıldığını ve bunun eğitim bilimleri alanıyla ilgili olmadığını ifade etse de evlilik ve aile PDR alanında son derece önemli olduğu ve oldukça çok çalışıldığı bu çalışmayla ortaya konmuştur.

Uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerin yöntemsel incelemesine bakıldığında araştırma modeli olarak ağırlıklı olarak ön test son test kontrol gruplu gerçek deneysel modelin kullanıldığı görülmektedir. Seçer ve diğerleri (2014) yaptıkları çalışmada deneysel makalelerin büyük çoğunluğunun yarı deneysel desen olduğunu saptamıştır. Bu çalışmada ise farklı olarak yarı deneysel desen ikinci sırada yer almaktadır. Bu çalışmada incelenen deneysel çalışmaların hiçbirinde solomon dört grup modeli ve zaman dizisi modeli kullanılmamıştır. Solomon dört grup modeli, iç ve dış geçerliği birlikte koruyan en güçlü modeldir (Karasar, 2012). Buna karşın bu çalışmada incelenen tezlerde tercih edilmemesinin nedeninin iki deney ve iki kontrol grubu olmak üzere dört gruptan oluşması ve bu grupların yansız olarak oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle de araştırmacılar tarafından tercih edilmediği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra zaman dizisi modelinin yarı deneysel olması, deney öncesi ve deney sonrası çok sayıda ölçüm gerektirmesinin tercih edilmemesinde etkili olabileceği ifade edilebilir.

Uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerdeki kişi sayısı incelendiğinde, ağırlıklı olarak 15-29 kişi ile 30-44 kişi ile araştırmaların yürütüldüğü görülmektedir. Kişilerin deney ve kontrol gruplarına daha çok yansız atama yoluyla alındığı saptanmıştır. Araştırma grubunda yer alan kişilerin özellikleri bakımında incelendiğinde ise, daha çok ortaokul, lise ve lisans öğrencileriyle araştırmaların yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Güven ve diğerleri (2009) yaptıkları çalışmada en çok çalışan grubun üniversite öğrencileri olduğunu saptamışlardır. Yine Selçuk ve diğerleri (2014) yaptıkları çalışmada örneklem olarak en çok lisans öğrencilerinin alındığını saptamışlardır.

Lisans öğrencilerine ulaşmak ve uygulama yapmak akademisyenler için daha kolay olduğu için tercih ettikleri düşünülebilir. Bu araştırmada farklı olarak uygulama çalışmalarının daha çok ortaokul ve lise öğrencileriyle yürütüldüğü görülmüştür ve bunun önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu alanda çalışan uzmanlar ve alandaki akademik gelişmelerin işbirliği içinde yürütülmesine katkı sağlamaktadır. Tez çalışmalarını daha çok alanda çalışan psikolojik danışmanlar tarafından yürütüldüğü için kendi görev yaptıkları okullarda da tez uygulamaları yürütebildiği düşünülmektedir. Uygulamaya dayalı PDR lisansüstü tezlerinde plasebo grubunun olmadığı çalışmaların ağırlıklı olduğu, izleme ölçümlerinin daha az tercih edildiğini ve deneysel işlemin ayrıntılarına büyük oranda yer verildiği saptanmıştır. Bunun nedeninin plasebo grupları için ayrı bir grup oluşturmasının ve yürütmesinin güç olması olabilir. Bunun yanı sıra izleme ölçümlerinin denek kaybı gibi nedenlerle zor olması nedeniyle tercih edilmediği düşünülebilir. Yine çalışma grubunun çoğunlukla araştırma grubu olarak ifade edildiği de saptanan bir diğer bulgudur. Uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerinde veri toplama aracı olarak sıklıkla ölçeklerin kullanıldığı, ölçekten sonra en çok kişisel bilgi formuna yer verildiği görülmektedir. Son olarak kullanılan analiz yöntemleri incelendiğinde uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerde en çok ANOVA, t testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ve Mann Whitney U testinin tercih edildiği görülmektedir. Seçer ve diğerleri (2014) araştırmalarında makalelerin veri toplama araçlarında en yüksek oran anket ve ölçektir. Bu araştırmada da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Makalelerin veri analizi tekniklerinde ANOVA, t testi ve korelasyon analizi tercihi yüksek bulunmuştur. Yine Selçuk ve diğerleri (2014) araştırmalarında ANOVA ve t testinin en fazla kullanan analiz yöntemlerinden olduğunu saptamışlardır. Bu sonuç da bu araştırmayla paralellik göstermektedir. Elmore ve Woehlke (1988) benzer biçimde eğitim araştırmalarında en çok tercih edilen istatistiklerin ANOVA/ANCOVA, iki değişkenli korelasyon, t testi ve parametrik olmayan teknikler olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada incelenen tezlerde ikiden fazla grupta deneysel çalışma yürütüldüğünde ANOVA istatistiğinin daha çok tercih edildiği, çalışma grubu sayısı ikiye düştüğünde ise, t testinin tercih edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra deneysel desende denek sayıları az olduğunda, ANOVA ve t testinin karşılığı olan parametrik olmayan istatistiklerin tercih edildiği söylenebilir.

Bu araştırma sonuçlarıyla yurt dışında yapılan araştırmalar karşılaştırıldığında, benzer temaların yanı sıra oldukça farklı temaların olduğu da görülmektedir. Bu çalışmada öne çıkan temalar aile, evlilik, iletişim, akran arabuluculuk ve kariyer danışmanlığı biçimindedir. Bu çalışmada aile danışmanlığı, okul danışmanlığı ve kariyer danışmanlığı biçiminde temaların sıralandığı görülmektedir. Yurt dışındaki araştırmalarda ise, daha çok bu araştırmanıninkine benzer bir sıralama geçmiş yıllara ait araştırmalarda mevcutken (Sexton, 1996, Whiston ve Sexton, 1998) güncel araştırma eğilimlerinde daha çok danışma süreci ve çokkültürlülüğün ön plana çıktığı görülmektedir. Buna karşın mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığının bu alandaki araştırmalarda önemli bir tema olarak görüldüğünü ifade etmek mümkündür. Nitekim Helwing ve Schmidt (2011) yaptıkları araştırmada araştırma eğilimlerinin değiştiğini ve odağın mesleki ve okul danışmanlığından klinik ve ruh sağlığı alanına doğru kaydığını ifade etmektedirler. Yurt dışı çalışmalarda çokkültürlülük oldukça önemli bir tema iken, uygulama dayalı PDR tezlerinde bu temaya rastlanmamaktadır.

Sonuç olarak, PDR alanında uygulamaya dayalı lisansüstü tezlerin niceliksel olarak arttığını söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra uygulamaya dayalı tezlerin temalarının yurt içi alan yazındaki araştırma eğilimleriyle paralellik gösterdiğini, yurt dışı alanyazındaki araştırmalarla ise mesleki rehberlik teması gibi alanlarda benzerlik gösterirken, çokkültürlülük, danışma süreci gibi alanlarda farklılaştığını söylemek mümkündür. PDR alanının önemli boyutlarından biri olan uygulama çalışmaları alanda çalışan uzmanlar ile akademisyenlerin ortak çalışabileceği ve güçlü bir işbirliği yapabileceği bir alandır. Bu nedenle bu çalışmaların hem niceliksel hem de niteliksel olarak artmasının PDR alanının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Güven ve diğerleri (2009) çalışmalarında PDR araştırmalarında daha çok betimsel yöntemin kullanıldığı tespit etmişlerdir. Bu çalışma için yürütülen tez arama çalışmasında da benzer bir bulguya rastlanmıştır. Deneysel desene dayanan tezler, tüm tezlerin % 15'inin kapsamaktadır. . Bu araştırmanın sonuçlarının yeni yapılacak lisansüstü çalışmalar için de bir yol haritası sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Tematik inceleme sonucunda PDR araştırma eğilimlerinin ne yönde olduğunun görülmesinin ilerideki çalışmaların seyrinde önemli olacağı görülmektedir.

Bu araştırmada veri toplama sürecinde görülmüştür ki YÖK tez tabanına lisansüstü tezlerin yüklenmesinden, anahtar kelimelerin girilmesine kadar birçok alanda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Hatta çalışmaların saptanmasında bilim dalı/ anabilim dalı/bölüm adı gibi farklı başlıklarla tezlerin girişlerinin yapılması, sadece "eğitim bilimleri" çatısı altında PDR adının kullanılmaksızın girişlerin yapılması veri toplama sürecinde olumsuzluklara neden olmuştur. Bu nedenle bu konuda bir görüş birliğinin sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada tematik inceleme sürecinde PDR alanında konu alanları ve anahtar kelimeler noktasında çok farklı kullanımların olduğu görülmüştür. Çatışma çözme, çatışma çözümü, çatışma çözümlemesi gibi ya da atılganlık, girişkenlik ve güvengenlik gibi farklı kavramların çokça kullanıldığı saptanmıştır. Alanın gelişmesinde kavramlar konusunda dil birliğinin sağlanmasının da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

REFERENCES / KAYNAKÇA

- Altın, N. (2004). *Eğitim Programları ve Öğretim Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin Analizi (Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitesi)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arık, R. S. ve Türkmen, M. (2009). Eğitim Bilimleri Alanında Yayımlanan Bilimsel Dergilerde Yer Alan Makalelerin İncelenmesi. *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1-3 Mayıs 2009, Çanakkale.
- Benshoff, J. M., ve Flint, L. J. (2006). Review and Analysis Of The Journal Of College Counseling: 1998–2005. *Journal of College Counseling*, 9(1): 20-28.
- Berríos, R., ve Lucca, N. (2006). Qualitative Methodology in Counseling Research: Recent Contributions and Challenges For A New Century. *Journal of Counseling & Development*, 84(2): 174-186.

- Beyazıt, U. (2015). Çocuk İstismarı Konusunda Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2 (1).
- Buboltz Jr, W. C., Miller, M., ve Williams, D. J. (1999). Content Analysis of Research in The Journal Of Counseling Psychology (1973–1998). *Journal of Counseling Psychology*, 46(4): 496-503.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *DeneySEL Desenler: Öntest-Son Test Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2011). Türkiye'de Okul Öncesinde Drama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 70-90.
- Çüm, S. ve Koç, N. (2013). Türkiye'de Psikoloji ve Eğitim Bilimleri Dergilerinde Yayımlanan Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Çalışmalarının İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 12(24): 115-135.
- Doğan, S. (2000). Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Durumu Ve Geleceğe İlişkin Yönelimler. *Eğitim ve Bilim*, 25(118): 3-8.
- Elmore, P. B., ve Woehlke, P. L. (1988). Research Note: Statistical Methods Employed in American Educational Research Journal, Educational Researcher and Review of Educational Research From 1978 To 1987. *Educational Researcher*, 17(9): 19-20.
- Erdem, D. (2011). Türkiye'de 2005-2006 Yılları Arasında Yayımlanan Eğitim Bilimleri Dergilerindeki Makalelerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi: Betimsel Bir Analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1): 140-147.
- Fazlıoğulları, O. ve Kurul, N. (2012). Türkiye'deki Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinin Özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24: 43-75.
- Feinauer, L. L., Pistorius, K. D., Erwin, B. R., ve Alonzo, A. T. (2006). Twelve-Year Review of Major Family Therapy Journals: Topic Areas, Authors' Characteristics And Publishing Institutions. *The American Journal of Family Therapy*, 34(2): 105-118.
- Goodwin, L. D., ve Goodwin, W. L. (1985). Statistical Techniques In AERJ Articles, 1979–1983: The Preparation of Graduate Students To Read The Educational Research Literature. *Educational Researcher*, 14(2): 5-11.
- Göktaş, Y., Hasançebi, F., Varışoğlu, B., Akçay, A., Bayrak, N., Baran, M. ve Sözbilir, M. (2012). Türkiye'deki Eğitim Araştırmalarında Eğilimler: Bir İçerik Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1): 443-460.
- Güven, M., Kısacık, İ., Ercan, L. ve Yalçın, İ. (2009). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisinde Yayımlanan Makalelerin Çeşitli Özellikler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31): 80-87.
- Halmatov, S. (2014). *Türkiye'de Psikolojik Danışma Ve Rehberliğin Gelişim Süreci*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Helwig, A. A., ve Schmidt, L. L. (2011). Content Analysis Of 32 Years Of American Counseling Association Convention Programs. *Journal of Counseling & Development*, 89(2): 148-154.

- Karadağ, E. (2009). Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik Açından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3): 75-87.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinde Kullanılan Araştırma Modelleri: Nitelik Düzeyleri Ve Analitik Hata Tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1): 49-71.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurtoğlu, M. ve Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmenlerin Teknoloji Kullanımı İle İlgili Türkiye Kaynaklı Dergilerde Yayımlanmış Makalelerin İncelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2(3): 1-10.
- Küçük Doğaroğlu, T. (2013). Türkiye'de Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu İle İlgili Çalışmaların Yürütüldüğü Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 90-112.
- Özenç, M. ve Gül Özenç E. (2013). Türkiye'de Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(171): 13-28.
- Özgüven, E. (1990). Ülkemizde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinin Dünü Ve Bugünü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 1(1): 4-15.
- Pekdoğan, S. (2015). Karar Verme Stilleri Araştırmaları: 2009-2013 Yılları Arasındaki Yüksek Lisans Tezlerinin İncelenmesi. *International Journal of Social Science*, 34: 321-331. Doi:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2788
- Seçer, İ., Ay İ., Ozan, C. ve Yılmaz, B. Y. (2014). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Alanındaki Araştırma Eğilimleri: Bir İçerik Analizi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41): 49-60.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve Bilim Dergisinde Yayımlanan Araştırmaların Eğilimleri: İçerik Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 3(173): 430-453.
- Semerci, M. (1992). *Türkiye'de 1982-1990 Yılları Arasında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Anabilim Dalında Yapılmış Olan Bilim Uzmanlığı Ve Doktora Tezleri İle İlgili Bir Abstract Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Sexton, T. L. (1996). The Relevance of Counseling Outcome Research: Current Trends and Practical Implications. *Journal of Counseling & Development*, 74(6): 590-600.
- Şahin, D., Calp, Ş., Bulut, P. ve Kuşdemir, Y. (2013). Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Kriterlere Göre İncelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(3): 187-205.
- Şenyurt, S. ve Özkan, Y. Ö. (2017). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin Tematik ve Metodolojik Açından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2): 628-653. Doi:10.17051/ilkonline.2017.304724
- Üstüner, M. ve Cömert, M. (2008). Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı Lisansüstü Dersleri ve Tezlerine İlişkin Bir İnceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55: 497-515.
- Whiston, S. C., ve Sexton, T. L. (1998). A Review of School Counseling Outcome Research: Implications for Practice. *Journal of Counseling & Development*, 76(4): 412-426.
- Yeşilyaprak, B. (2001). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Yeşilyaprak, B. (2009). Türkiye'de Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Alanının Gelececeği: Yeni Açılımlar Ve Öngörüler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1): 193-213.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.